

Vapautus työvuoroluettelon laatimisesta. Kuorma-autonkuljettajat.**11/2023, annettu 23.1.2024.**

Oikaisuvaatimus hylättiin.

Oikaisuvaatimuksen tekijä: X Oy (toimitusjohtaja Y)

Vireille: 8.11.2023

Oikaisuvaatimuksen
kohde: Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen päätös dnro LSAVI/14674/2023, joka on annettu 30.10.2023.

X Oy (työnantaja) on hakenut Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueelta lupaa poiketa enintään 17 kuorma-autonkuljettajan työvuoroluettelon laatimisesta ajalla 1.10.2023–30.9.2025. Työnantajalla on ollut vuonna 2005 myönnetty poikkeuslupa (Turun ja Porin työsuojelupiiri), jonka jälkeen työpaikalla on paikallisesti sovittu luvan jatkosta.

Yhtiö suorittaa tilauskuljetuksia eri alojen yrityksille ja yksityishenkilöille. Työvuorot jaetaan työntekijöille edellisen työpäivän iltana, jolloin työntekijä saa tietoonsa seuraavan työpäivän aloitusajan. Osassa työtehtäviä voidaan antaa suuntaa-antava vuorosuunnitelma kahden viikon palkkajaksolle muutamia päiviä ennen kyseisen jakson alkua. Tilaukset tulevat asiakkailta erittäin lyhyellä varoitusaajalla, pääasiassa kuluvana ja edellisenä päivänä. Asiakkaat tilaavat kuljetuksen, kun tietävät, milloin kuljetettava tavara valmistuu, tarvitsevat tarvikkeita työmaalle tai päättävät tarvita vaihtolavan omakotitalonsa pihaan. Näin ollen vasta edellisenä päivänä on käytettävissä tieto muun ohessa siitä, montako työntekijää tullaan tarvitsemaan seuraavan päivän työmäärän hoitamiseksi. Jos tilauksia ei tule juuri lainkaan, työntekijälle annetaan vapaapäivä. Vapaapäivän tunnit ovat tasausvapaita. Jos työntekijällä ei täyty 80 tunnin työaika kahdessa viikossa, palkka maksetaan joka tapauksessa koko jaksolta. Osa työsuoritteista toistuvat säännöllisesti, jolloin työn

aloitusaika vaihtelee vain vähän. Näissäkin tapauksissa työpäivän pituus vaihtelee, ja ylitöiden välttämiseksi on annettava suunnitellusta poikkeavia vapaapäiviä.

Työnantaja on perustellut hakemustaan tilausten lyhyellä varoitusaajalla. Työnantajalla ei ole tiedossaan esimerkiksi maanantaina saman viikon keskiviikon tilausmäärää, eikä näin ollen myöskään seuraavien viikkojen työn määrää. Jos työvuorossa olevan henkilökunnan määrä on suunniteltu enimmäistarpeen mukaan eikä tilauksia tule, ajautuu liiketoiminta hyvin nopeasti vararikkoon. Toisaalta, jos henkilökunnan määrä sovitetaan minimin tai keskiarvon mukaan, jää lukuisa joukko asiakkaita palvelematta, eivätkä he sen jälkeen enää käytä yhtiön palveluja.

Työnantajan mukaan työvuoroluettelo ei ole mahdollista laatia miltään osin. Vuorokausi- ja viikkolepo järjestetään päivittäisessä työsuunnittelussa. Työntekijöillä on pääasiallisesti viikonloput vapaata. Jos työntekijä työskentelee viikonloppuna, saa hän korvaavia vapaita palkkajakson aikana.

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue (työsuojeluviranomainen) on hyväksynyt työnantajan hakemuksen osittain ja myöntänyt luvan laatia työvuoroluettelo ajalla 30.10.2023–30.10.2025 niin, että siitä tulee käydä ilmi työn alkamisaika ja työntekijän viikkolevon ajankohta. Työnantajalle on myönnetty vapautus työn päättymisajan merkitsemisestä työvuoroluetteloon. Lupa ei oikeuta poikkeamaan mahdollisesti soveltuvan työ- tai virkaehtosopimuksen säännöksistä, ellei sopimuksissa sitä mahdollisteta. Lupa ei myöskään oikeuta työnantajaa poikkeamaan muusta työnantajan toimintaa ohjaavasta normistosta.

Työsuojeluviranomainen on perustellut päätöstään sillä, että nopea toimitusaika perustuu yrityksen ja asiakkaan väliseen sopimukseen. Asiakkaalle tai loppukäyttäjälle mahdollisesti aiheutuvaa haittaa ei voida siirtää työntekijän kannettavaksi. Työneuvoston ratkaisun asiassa dnro 6/2022 mukaan tilauksissa tapahtuneita muutoksia pidetään normaaleina liiketoiminnan riskeinä, joista työnantaja vastaa yksin. Työsuojeluviranomainen viittaa perusteluissaan siihen, että työneuvosto on korostanut myös sitä, että poikkeusluvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa ei voida kiinnittää huomiota pelkästään työnantajan vaikeuksiin tietää etukäteen työvuoroja ja niiden pituuksia. Huomiota on kiinnitettävä myös työntekijöiden oikeuteen saada tietää etukäteen, milloin työtä on tehtävä ja kuinka pitkään. Työsuojeluviranomainen on ottanut huomioon sen, että työnantajalle on aiemmin myönnetty poikkeuslupa työvuoroluettelon laatimisvelvollisuudesta poikkeamiseen. Asian harkinta perustuu kuitenkin päätöksentekohetkellä

vakiintuneeseen työneuvoston ja työtuomioistuimen ratkaisukäytäntöön. Sen mukaan täydellistä vapautusta työvuoroluettelon laatimisesta ei lähtökohtaisesti ole myönnetty, jos työnantajalla on jollain tavalla mahdollista laatia työvuoroluettelo edes osittain. Työaikalain mukaan kahden edellytyksen on täytyttävä, jotta poikkeuslupa voitaisiin myöntää. Työn on ensinnäkin oltava epäsäännöllistä. Toiseksi työn epäsäännöllisyyden tulee johtaa siihen, että työvuoroluettelon laatiminen on erittäin vaikeaa. Työsuojeluviranomaisen mukaan työnantajan esittämällä perusteluilla ei ole aiheellista myöntää vapautusta työn alkamisajan tai viikkolevon ajankohdan merkitsemisestä. Kun työnantajaa sitoo lepoaikojen osalta kuljetusalan normisto, joka rajoittaa työntekijöiden työaikaa, työsuojeluviranomainen on päätenyt siihen, että työnantajalle voidaan myöntää vapautus työn päättymisajan merkitsemisestä.

X Oy pyytää työneuvostoa oikaisemaan aluehallintoviraston päätöksen ja myöntämään sille luvan alkuperäisen hakemuksen mukaisesti.

Työvuoroluettelon laatiminen on erittäin vaikeaa useasta eri syystä. Työnantaja suorittaa tilausliikennettä, jossa yksittäiset asiakkaat tilaavat kuljetuksensa tarpeen mukaan, usein tarvitun palvelun seuraavana tai samanakin päivänä. Toisinaan tilauksia ei tule lainkaan tai ne ovat vain yksittäisiä. Tällöin työntekijöille voidaan antaa vapaapäiviä aiemmin palkkajaksossa tehtyjen pidempien työpäivien korvaamiseksi. Työnantaja ei voi vaikuttaa asiakkaiden tilauksiin, sillä asiakkaat eivät usein itsekään tiedä milloin lähetettävä tavara valmistuu tai milloin tarvitaan esimerkiksi vaihtolavaa omakotitalon pihaan. Tilausmäärä vaihtelee 0–25 välillä päivässä. Osa kuljetuksista on lyhyitä tunnin kestäviä 'keikkoja' ja osa kestää koko päivän. Työnantajan on erittäin vaikeaa sovittaa henkilöstömäärä kulloiseenkin tilanteeseen sopivaksi.

Käytännössä myönnetty lupa on sisällöltään sama kuin mitä työntekijöihin sovellettavan työehtosopimuksen (Kuorma-autoalan työehtosopimus 2023–2025) 13 § mahdollistaa. Sen mukaan kaksiviikkojakson työvuoroluettelon tulee olla vähintään yhtä viikkoa ennen jakson alkamista työntekijäin tiedossa ja siitä on käytävä selville päivittäisen työajan alkamisaika sekä työntekijän vapaapäivät. Työehtosopimuksessa on sovittu myös siitä, että mikäli työvuoroluettelon laatiminen työn laatuun nähden on erittäin vaikeaa, voidaan siitä poiketa liittojen välisen työryhmän päätöksellä. Työryhmän tulee käsitellä ja tehdä päätös kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta. Liittojen välinen työryhmä ottaa työnantajan mukaan kuitenkin käsiteltäväkseen ainoastaan jäsenyritystensä tapauksia. Kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun

varmistamiseksi tulisi viranomaisen antaa riittävä poikkeuslupa, koska työehtosopimus ei mahdollista muita poikkeuksia sitä yleissitovana noudattavalle työnantajalle. Työntekijät ymmärtävät tilanteen ja puoltavat hakemusta.

Lisäselvitys

Työnantaja on ilmoittanut, että vuonna 2005 myönnetyn määräaikaisen luvan jatkosta on sovittu kirjallisesti vain vuonna 2015. Sopiminen on hoidettu sittemmin suullisesti ja katkeamattomasti. Uutta lupaa haettiin, koska etujärjestö SKAL ry tiedotti vanhojen, paikallisesti sopimalla jatkettavien poikkeuslupien lakkaavan olemasta voimassa 31.12.2020. Työnantaja ei saanut aikaiseksi uusia lupaa määräaikaan mennessä, vaan hakemus tehtiin vasta myöhemmin.

1.1.2020 voimaan tulleen työaikalain yhteydessä työsuojeluviranomainen antoi työaikalain 49 §:ään perustuvan tiedotteen, jonka mukaan työaikalain voimaan tullessa säännöllistä työaika, yötyötä, jaksotyötä ja työvuoroluettelon laatimista koskevat voimassa olleet poikkeusluvut päättyivät 31.12.2020 tai luvan mukaisen määräajan päättyessä. Ohjeen mukaan työnantajan tuli tehdä uusi poikkeuslupahakemus, jos poikkeuslupaan perustuvaa työskentelyä haluttiin jatkaa.

Työneuvosto on pyytänyt kuorma-autoalan työehtosopimuksen solmijoilta: Auto- ja Kuljetusalan työntekijäliitto AKT ry:ltä ja Autoliikenteen Työnantajaliitto ry:ltä selvitystä työehtosopimuksen 13 §:stä. Selvityksen mukaan liittojen väliselle työryhmälle ei ole tullut järjestäytymättömien työnantajien hakemuksia. Autoliikenteen Työnantajaliitto ry on ilmoittanut käsittelevänsä kuitenkin järjestäytymättömän työnantajan tekemän, kuorma-autoalan työehtosopimuksen 13 §:n 3 kohdassa tarkoitetun hakemuksen saada poiketa työvuoroluettelon laatimista koskevista työehtosopimuksen määräyksistä. Työehtosopimuslain nojalla työehtosopimukseen sidotuille työnantajille on myönnetty poikkeuksia työvuoroluettelon laatimiseen. Lähes kaikki poikkeukset työvuoroluettelon laatimisesta on myönnetty osittaisina siten, että työvuoroluettelosta tulee ilmetä työehtosopimuksen mukaiset vapaapäivät. Lisäksi myönteisissä lupapäätöksissä on edellytetty, että vuosityöajan lyhennyspäivät on ilmoitettava kuorma-autoalan työehtosopimuksen 12 §:n 4 kohdan mukaisesti. Lupapäätökset ovat olleet voimassa työehtosopimuksen voimassaolokauden loppuun saakka, jatkuen vielä kaksi kuukautta sen jälkeen solmittavan uuden työehtosopimuksen voimaantulopäivästä lukien. Vuosien 1996–2023 välisenä

aikana on myönnetty 64 kertaa työvuoroluettelon laatimista koskevia poikkeuksia. Näissä päätöksissä yhdelle työnantajalle on myönnetty oikeus olla kokonaan laatimatta työvuoroluettelo. Se on myönnetty samalle työnantajalle uudelleen neljä kertaa, ja kysymys on erikoiskuljetuksista, joissa asiakkaiden tilaukset ovat tulleet eri vuorokaudenaikoina erittäin lyhyellä tilausajalla.

Asianosaisen kuuleminen

Työsuojeluvaltuutettu A on puoltanut työnantajan hakemusta koko henkilöstön puolesta.

TYÖNEUVOSTON PÄÄTÖS

Oikaisuvaatimus hylätään.

Päätöksen perustelut

Työnantajalla on ollut vuoden 1996 työaikalain (605/1996) aikana myönnetty määräaikainen lupa työvuoroluettelon laatimisesta poikkeamiseen, jonka mukaan työvuoroluettelo on tullut merkitä yhdeksän kuljettajan osalta vain viikoittainen vapaa-aika. Mainitun lain 36 §:n 2 momentin mukaan lupaa oli mahdollista jatkaa sopimalla siitä työnantajan ja 10 §:ssä tarkoitetun työntekijöiden edustajan kesken edellyttäen, että työolosuhteet eivät olleet luvan myöntämisen jälkeen muuttuneet olennaisesti. Työnantajan kertoman mukaan lupaa on jatkettu paikallisesti, mutta pääosin se on tehty suullisesti.

Voimassa olevan työaikalain (872/2019) 49 §:n 4 momentin mukaan vuoden 1996 työaikalain 14 §:n 1 ja 3 momentin, 26 §:n 1 momentin 14 kohdan, 27 §:n 1 momentin tai 36 §:n perusteella myönnetyt toistaiseksi voimassa olevat poikkeusluvut lakkasivat olemasta voimassa 12 kuukauden kuluttua lain voimaantulosta. Määräajan voimassa olevat poikkeusluvut olivat voimassa määräajan päättymiseen saakka. Työaikaissa on säädetty ainoastaan lupien voimassaolon päättymisestä mutta ei paikallisesti jatkettujen lupien päättymisestä. Lain perusteluissa (HE 158/2018 vp, s. 125) ei myöskään mainita mitään paikallisesti sovitusta lupien jatkojen päättymisestä. Niissä ehdotetaan vain siirtymäsäännöstä, jonka mukaan toistaiseksi myönnetyt poikkeusluvut lakkaavat olemasta voimassa 12 kuukauden kuluttua lain voimaantulosta ja määräajan voimassa olevat poikkeusluvut ovat puolestaan voimassa luvan mukaisen määräajan päättymiseen saakka. Työsuojeluviranomainen ilmoitti kuitenkin tiedotteessaan, että kaikkia lupia oli haettava uudelleen. Oikaisuvaatimuksen tehneellä työnantajalla on myös ollut käsitys velvollisuudesta hakea lupaa uudelleen, ja sen vuoksi lupahakemus on tehty. Näin ollen, kun työnantaja on lupaa hakenut, ei asiassa ole tarpeen arvioida sitä, olisiko vuonna 2005 myönnetty lupa ollut yhä voimassa työpaikalla tehtyjen sopimusten perusteella.

Kuorma-autoalan työehtosopimuksessa on hyödynnetty työaikalain 34 §:n 2 momentissa säädettyä mahdollisuutta poiketa työvuoroluettelon laatimista koskevasta 30 §:stä.

Työehtosopimuksen 13 §:n 1 kohdan mukaan kaksiviikkojakson työvuoroluettelon tulee olla vähintään yhtä viikkoa ennen jakson alkamista työntekijäin tiedossa ja siitä on käytävä selville päivittäisen työajan alkamisaika sekä työntekijän vapaapäivät. Oikaisuvaatimuksen tehnyt työnantaja joutuu noudattamaan mainittua työehtosopimusta työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 7 §:ssä tarkoitettuna yleissitovana työehtosopimuksena. Työnantajalla on siis jo suoraan työehtosopimuksen mukaan mahdollista merkitä työvuoroluetteloon ainoastaan päivittäisen työn alkamisaika ja työntekijän vapaapäivät. Työnantajalle myönnetty osittainen poikkeuslupa laatia työvuoroluettelo niin, että siitä tulee ilmetä työn alkamisaika sekä työntekijän viikkolevon ajankohta, vastaa työehtosopimuksessa sovittua. Asiassa tuleekin oikaisuvaiheessa arvioida sitä, voidaanko työnantajalle myöntää edellä mainittua laajempi poikkeus, eli vapautus merkitä työvuoroluetteloon myös kunkin työntekijän päivittäisen työn alkamisaika.

Työaikalain 39 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan aluehallintovirasto voi määräämillään ehdoilla myöntää luvan poiketa 30 §:ssä säädetystä velvollisuudesta laatia työvuoroluettelo, jos sen laatiminen on työn epäsäännöllisen luonteen vuoksi erittäin vaikeaa. Säännöksen perusteluissa ei kuvata työn epäsäännöllisen luonteen sisältöä eikä laadinnassa esille tulevia erityisiä vaikeuksia (HE 158/2018 vp, s. 122). Niissä todetaan vain, että eräät työt ovat niin epäsäännöllisiä, että työvuoroluettelon laatiminen ei ole mahdollista. Lain esitöiden mukaan vapautus on myönnettävä vain siinä laajuudessa kuin se on tarpeellista. Voimassa oleva työaikalain säännös vastaa kumotun vuoden 1996 työaikalain (605/1996) 36 §:n 1 momenttia (ja vuoden 1946 työaikalain (604/1946) 20 §:n 1 momentin toista virkettä). Vuoden 1996 työaikalain perusteluissakaan ei ole kuvattu työn epäsäännöllistä luonnetta tai erityisiä vaikeuksia.

Työneuvoston – samoin kuin työtuomioistuimen – aiemmassa käytännössä on ollut selvää, että työn epäsäännöllinen luonne sellaisenaan ei täytä edes osittaisen vapautuksen myöntämisen edellytyksiä, vaan työn epäsäännöllisyyden on nimenomaan johdettava aina erityisiin vaikeuksiin laatia työvuoroluettelo. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksiä on arvioitava työ- ja työpaikkakohtaisesti. Esimerkiksi tilausten määrän ennakoimattomuus tai niiden saapuminen hyvin lähellä työn aloittamisen ajankohtaa tai lyhyet toimitusajat eivät ole täyttäneet poikkeusluvan myöntämisen edellytyksiä (mm. työneuvoston päätökset dnro 6/2022, 5–7/2010 ja 12–13/2011 sekä työtuomioistuimen tuomiot TT 2016:57 ja TT 2012:17). Työneuvosto on

myöntänyt päätöksellään dnro 5/2015 lentoyhtiölle täydellisen vapautuksen työvuoroluettelon laatimisvelvollisuudesta tilanteessa, jossa koko liiketoiminnan katsottiin perustuvan epäsäännöllisesti ja ennakoimattomasti toistuviin lentotilauksiin. Täydellisen vapautuksen myöntämiseen vaikutti mainitussa poikkeuksellisessa tapauksessa myös se, että yhtiön oli työaikalain ohella noudatettava ilmailualan normeja, joissa rajoitettiin lentohenkilöstön työaikoja.

Tilauksissa tapahtuvia muutoksia on työneuvoston käytännössä pidetty normaaleina liiketoiminnan riskeinä (dnro 12–13/2011), joista työnantaja vastaa voimatta siirtää sitä työntekijöille. Työneuvosto on korostanut myös sitä, että poikkeusluvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa ei voida kiinnittää huomiota pelkästään työnantajan vaikeuksiin tietää työn tekemisen ajankohtaa ja työrupeamien pituuksia, vaan huomiota on kiinnitettävä myös työntekijöiden oikeuteen saada tietoonsa etukäteen, milloin työtä on tehtävä ja kuinka pitkään. Lupakäytännöllä ei ole katsottu voitavan kohtuuttomasti rajoittaa työntekijöiden oikeutta suunnitella ajankäyttöään. Poikkeusluvan myöntämisen edellytyksiä ei voida lupaharkinnassa sivuuttaa myöskään siksi, että työntekijät puoltavat järjestelyä tai että työstä saatava korvaus kompensoisi työvuorojen sijoittumisen ja pituuden ennakoimattomuudesta aiheutuvaa haittaa.

Vaikka työnantaja on esittänyt erilaisia käytännön toimintaa koskevia vaikeuksia merkitä työvuoroluettelon työn alkamisaika, ei työneuvosto katso mahdolliseksi poiketa edellä esitetystä vakiintuneesta kannastaan. Työneuvoston näkemyksen mukaan asiassa ei ole perusteita muuttaa aluehallintoviraston osittain hylkäävää päätöstä, ja myöntää työnantajalle kokonaan vapautusta työvuoroluettelon laatimisesta.

Työneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että kuorma-autoalan työehtosopimuksen 13 §:n 3 kohdan mukaan, jos ”työvuoroluettelon laatiminen työn laatuun nähden on erittäin vaikeaa, voidaan siitä poiketa liittojen välisen työryhmän päätöksellä. Työryhmän tulee käsitellä ja tehdä päätös kolmen kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta.” Työneuvoston käsityksen mukaan edelle lainattu työehtosopimuksen määräys tulee työaikalain 35 §:n perusteella lähtökohtaisesti sovellettavaksi myös silloin, kun työehtosopimusta noudatetaan yleissitovana. Näin ollen oikaisuvaatimuksen tehnyt työnantaja voi halutessaan saattaa työvuoroluettelon laatimisesta vapauttamista koskevan hakemuksensa mainitun työryhmän käsittelyyn.

Sovelletut lainkohdat

Työaikalain (872/2019) 30 §, 34 §:n 2 momentti, 35 § ja 39 §.

Päätös on yksimielinen ja se perustuu puheenjohtaja Ahtelan, jäsenten Ilveskivi, Kiiski ja Rautio sekä varajäsen Meling mielipiteeseen.